

Onderwijs en onderzoek

Medewerkers reclassering

Politici

Lector wil kloof dichten

Mensen veranderen mensen

ZE WIL EEN BRUGGENBOUWER ZIJN. Bij haar openbare les als lector aan de Hogeschool Utrecht laat Anneke Menger daar geen twijfel over bestaan. Ze pleit voor sturing vanuit theorie en wetenschap. Maar ze weigert de professionele ruimte van reclasseringswerkers in te dammen. Sterker: in de combinatie zit de kracht. 'Wetenschap en instrumenten horen niet tegenover werkers en hun vak te staan. Een kenmerk van effectieve professionals is juist dat ze zich iets aantrekken van de wetenschap. Ze houden de eigen intuïtieve en professionele oordelen kritisch tegen het licht.'

Sjef van Gennip, algemeen directeur van Reclassering Nederland, doet daar nog een schepje bovenop. Tijdens de feestelijke start van het Utrechtse lectoraat Werken in Justitieel Kader: 'Reclasseringswerkers zijn het bindmiddel en de basis bij het bestrijden van recidive. Angst, populisme en incidentenpolitiek dragen daar in geen geval aan bij.' Hij is blij dat het moeilijke vak van reclasseringswerker een plek krijgt in onderwijs en onderzoek.

'Een deskundig man is een man die zich volgens de regels vergist.'

Paul Valéry, Frans dichter (1871-1945)

Het is net als met voetbal. Iedereen vindt iets van het reclasseringswerk. En vaak spelen emoties een rol. Anneke Menger zet haar gehoor daarom even in de juiste luisterstand: 'Ook u hebt waarschijnlijk gevoelens over dwang en bevoogding. De meeste mensen hebben er een hekel aan. U hebt vermoedelijk ook standpunten over de zin en onzin van strenger straffen. Over te late uithuisplaatsing van kinderen of over te snel ingrijpen. Over pedoseksuelen in uw buurt. Over levenslange opsluiting van gestoorde criminelen of over falend toezicht.' Ze wijst op reacties van media en politiek. Daar gaan bij het woord tbs de alarmbellen eerder rinkelen dan bij moord, doodslag of verkrachting.

De druk is groot. Anneke Menger vraagt aandacht voor de spagaat waarin reclasseringswerkers gedrongen worden. 'Bij geweldsdelicten met fatale afloop lijken media vooral geïnteresseerd in de – al dan niet vermeende – nalatigheid van betrokken hulpverleners. Tegelijkertijd is er algemene verontwaardiging als zij hard in het privé-leven ingrijpen. Een fascinerend fenomeen. De aandacht wordt van het onbeheersbare, de soms gruwelijke misdaden, verlegd naar het schijnbaar beheersbare: de falende professional, zijn instrumentarium of zijn instelling. Het verlangen naar een risicoloze samenleving komt daarmee soms onevenredig zwaar op hun schouders te liggen.'

Controleren en motiveren. De juiste combinatie werpt volgens Anneke Menger de meeste vruchten af. Onderzoeken hebben dat ook aangetoond. In het begin van het reclasseringscontact is er weerstand. Daders voelen zich in hun vrijheden beperkt. 'Mensen gaan zich openlijk, lijdzaam of heimelijk verzetten. Ze bedenken allerlei manieren om betrokkenheid bij het contact te vermijden.' Ze waarschuwt reclasseringswerkers die al hun pijlen richten op de veiligheid van de samenleving en daardoor enkel corrigerend optreden. Zij zullen drie keer vaker te maken krijgen met afhakers dan collega's die ook ondersteunen. Maar de balans mag niet doorslaan. Reclasseringswerkers die de dader centraal stellen en vooral de helpende hand bieden, hebben evenmin succes. Ook bij hen is veel uitval. Anneke Menger benadrukt het belang van goed, professioneel contact. Zij weigert dat een relatie te noemen. Ze spreekt van een werkalliantie: 'Deze kenmerkt zich door gezamenlijkheid en doelgerichtheid.'

Instrumenten zijn niet zaligmakend. Anneke Menger kent de wetenschappelijke en beleidsmatige aandacht voor bewezen succesvolle gedragstrainingen. Zij maakt daarbij een kanttekening: 'Interventies veranderen geen mensen. Mensen veranderen mensen, met interventies als hun instrument.' Sjef van Gennip: 'Het is de reclasseringswerker die dagelijks in de praktijk de dader of verdachte moet overtuigen: stop met criminaliteit. Hij is de frontliniewerker. In alle geweld van erkende trainingen en bijbehorende commissies is dit onderbelicht gebleven. Positieve aandacht is goed en terecht.'

Anneke Menger en Jo Hermanns vervullen als duo het lectoraat 'Werken in Justitieel Kader' aan de Hogeschool Utrecht. Op 20 maart hielden ze hun inaugurele rede. Onder grote belangstelling. Er was een tweede zaal met videoverbinding nodig om iedereen te herbergen.